

SMÅKRAFT AS
Postboks 2389, Solheimsviken
5824 BERGEN

Vår dato: 12.12.2024

Vår ref.: 202008886-10 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

NVE avslår søknad om redusert minste slukeevne for Øyrabekken kraftverk i Ullensvang kommune, Vestland fylke

Bakgrunn

Småkraft AS fikk den 01.07.2005 konsesjon etter vannressursloven § 8 til utbygging av Øyrabekken kraftverk i Kvinnherad kommune (nå Ullensvang kommune) i Hordaland fylke (nå Vestland fylke). Kraftverket ble satt i drift i 2007, og har en installert effekt på 2 MW og en midlere årsproduksjon på 7,29 GWh. Kraftverkets minste slukeevne er 100 l/s. I konsesjonen satte NVE vilkår om at det skal slippes 60 l/s om sommeren (01.06-30.09) og 30 l/s om vinteren (01.10-31.05) fra inntaket.

Søknad

NVE mottok den 10.08.2020 en søknad fra Småkraft AS om å redusere minste slukeevne i Øyrabekken kraftverk fra 100 l/s til 25 l/s. Sweco har utarbeidet et miljøfaglig notat som er vedlagt søknaden, der de vurderer virkningene av tiltaket. Den omsøkte endringen i slukeevne kan gjøres i kontrollanlegget på kraftverket, og det kreves derfor ingen nye tekniske inngrep. Tiltaket vil kunne gi en årlig produksjonsøkning på 0,14 GWh, fra dagens 7,29 GWh/år til 7,43 GWh/år. Det er ikke foreslått endring i største slukeevne eller endret slipp av minstevannføring.

Høring

Etter NVEs vurdering er ikke saken så omfattende at det er behov for kunngjøring og bred offentlig høring. Søknaden har vært sendt på begrenset høring til lokale myndigheter. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentarer.

NVE har mottatt følgende uttalelser til planendringssøknaden:

Ullensvang kommune uttalte følgende i brev av 26.04.2024:

Ullensvang kommune rår ifrå at Noregs vassdrags- og energidirektorat gjev Småkraft AS løyve til å redusera minste slukeevne for Øyrabekken kraftverk, med bakgrunn i omsynet til fisk og landskapet.

NVE refererer videre fra saksutredningen:

(...)

I eit søk i databasen vann-nett.no finn ein at vassførekomsten "046-35-R Øyrebekken nedstrøms inntak Øyrebekken kraftverk" har god økologisk tilstand. Rådmannen meiner det er for lite utgreidd i søknaden frå Småkraft korleis mindre vatn i elva vil påverka det økologiske miljøet i og rundt elva.

Ved eit søk i artsdatabanken 03.04.2024 finn ein at det er registrert Skorpefiltlav (raudlisteart, nær truga) eit lite stykke frå Øyrebekken.

Rådmannen meiner at dei omsøkte endringane vil gje ein betydeleg reduksjon av vassføringa i Øyrebekken, og fryktar at konsekvensane for landskap, natur og friluftsliv, som er viktige område i regionalt perspektiv, vil vera negative.

Statsforvalteren i Vestland uttalte følgende i brev av 12.02.2024:

(...)

Slukeevneintervall og minstevassføringsvilkår er viktige premisser for å finne rett balanse mellom kraftproduksjon og natur- og friluftinteresser ved vasskraftutbyggingar. Vassføringar større en største slukeevne og mindre enn minste slukeevne pluss minstevassføring, tilfører vatn utover minstevassføringa og gir ein dynamikk som er viktig for naturmiljø og friluftinteresser.

Sweco AS har vurdert at redusert minste slukeevne vil føre til noko tørrare vegetasjon langs elva, men at verdien av naturtypelokaliteten Husafjellet, ein rik edellauvskog med verdi svært viktig (A), ikkje vil bli redusert. I konsekvensnotatet er det nemnt at det spesielt er langs elva det er registrert eit fuktig miljø, og det er påvist fuktkrevjande lav på eldre trestammer og på fjell.

I Naturbase står det følgjande om artsmangfaldet: «Skogen er klart humid med en rik og velutviklet flora av fuktighetskrevenne lav på eldre trestammer og på fjell. Lungenever (til dels fertil), kystnever, vengelaver, vanlig blåfiltlav, gryn- og stiftfiltlav forekommer rikelig. Mer lokalt vokser buktporelav, kystfiltlav og skorpefiltlav (NT). Sølvnever er funnet seks steder, både på trær og på fjell, til dels rikelig. Det er potensial for å finne flere sjeldne og truede epifyttiske lav, insekter knyttet til gamle og hule trær, evt også sopp knyttet til rik bakke. I rik skredjord vokser rikelig med jordnøtt, myske, skjellrot, taggbregne, junkerbregne og vendelrot. Sanikel forekommer også. I et fuktsig er det funnet droningmose.» Fukttilgangen frå dei mange vassiga, bekkane og elvane i området er avgjerande for førekomsten av fuktkrevjande artar, som elles ikkje ville finne gode levekår i eit sørvendt område som dette.

Gjeldande manøvreringsreglement skal mellom anna sikre akseptable vilkår for ein førekomst av sjøaure. Redusert dynamikk i elva og enda lengre periodar med berre minstevassføring, vil vere negativt for fiskeproduksjonen. Sjøauren i Vestland er som kjend under sterkt press frå ei rekkje påverknadsfaktorar, og det er viktig å oppretthalde produksjonen i alle store og små sjøaurelvar.

Sjøaureførekomsten er ikkje omtalt eller vurdert i konsekvensnotatet for endringssøknaden. I staden er det gjengjeve informasjon frå konsesjonssøknaden om at vassdraget ikkje har verdi for sjøaure, og at produksjonen uansett vil vere under mengda årleg utvandrande smolt som skal til for å oppretthalde eigne bestandar. Vi (dåverande Fylkesmannen i Hordaland) klargjorde i konsesjonshøyringa at små elvar som Øyrabekken med førekomst av sjøaure òg har stor verdi, og bidreg med smolt til fjorden utanfor munninga. Det er viktig at kunnskapsgrunnlaget for sjøaure i bakgrunnsnotatet for konsesjonen blir teke fram og lagt til grunn i vurderinga av konsekvensar for fiskeinteressene.

For Øyrabekken kraftverk er slukeevneintervallet i dag godt innafor vanleg nivå for kraftverk som har fått konsesjon dei seinare åra. Maksimal slukeevne utgjer 153 prosent av middelvassføringa, og minste slukeevne utgjer om lag 18 prosent. Søknaden gjeld reduksjon av minste driftsvassføring til berre 4,5 prosent av middelvassføringa. Dette vurderer vi til å liggje heilt i nedre sjikt av vanleg nivå for nyare småkraftverk, ut frå vår erfaring med slike konsesjonssaker dei seinare åra. Gjeldande minstevassføringskrav vurderer vi til å vere lågt samanlikna med konsesjonar som er gitt dei seinare åra for utbyggingar som påverkar viktig naturmiljø.

Vi meiner det er uheldig med etappevis justering av eit kraftprosjekt, etter at konsesjonsvedtaket er fatta gjennom ei heilskapleg vurdering av fordelar og ulemper ved utbygginga. Det bør difor vere ein viss terskel for å akseptere auka vassutnytting i disfavør av allmenne interesser. I denne saka er det viktige naturverdiar ved elva og ein førekomst av sjøaure som kan bli negativt påverka, og utnyttinga av elva ved låge vassføringar ser ut til å bli strekt i ytterkant av det som har vore vanleg for småkraftverk. Vi rår difor frå å redusere slukeevna for Øyrabekken kraftverk.

Vestland fylkeskommune uttalte følgende i brev av 03.03.2024:

(...)

I regional plan for vassforvaltning for Vestland vassregion 2022 - 2027 er det fastsett miljømål som viser korleis vi ynskjer å forvalte vassmiljøet og vassressursane i eit langsiktig perspektiv. Det generelle miljømålet er minimum god miljøtilstand for vassførekomstane med mindre det er gitt unntak. Oversikt over alle miljømål og tiltak for å nå miljømåla for den enkelte vassførekomst ligg i databasen vann-nett.no. Utbygginga omfattar vassførekomst « 046-35-R Øyrebekken nedstrøms inntak Øyrabekken kraftverk», som har god tilstand etter vassforskrifta. Vi kan ikkje utelukka at tilstanden blir redusert som følgje av fleire dagar med minstevassføring. Det må gjerast ei vurdering av det før slukeevna eventuelt blir redusert.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Hordaland uttalte følgende i brev av 01.03.2024:

(...)

FNF Hordaland mener at søknaden må avvises, med bakgrunn i at det i vedlegget til søknaden vises til at en slik endring vil medføre tørrere forhold i vassdraget et sted mellom 47 og 70 dager pr. år. I notatet som er vedlagt søknaden (tabell 2) vises det

også til at tiltaket vil medføre at laveste driftsvannføring (summen av minstevannføring og minste slukeevne) blir redusert med hele 58 prosent om vinteren og 47 prosent om sommeren – reduksjonen er på 75 liter/sekund både for sommer og vinter.

Både av hensyn til naturmangfold, særlig vegetasjon og også annet naturmangfold langs vassdraget, og av hensyn til landskaps- og friluftslivsverdier, mener vi at vassdraget må få beholde den vannmengden som er der pr. i dag. Det er også et poeng at denne type saker kan få presedensvirkning for andre, lignende saker. Vi ønsker på generelt grunnlag at allerede hardt utnyttede vassdrag må få beholde den vannmengden som de har i dag. Sumvirkningene for naturmangfoldet – av alle vassdragsutbyggingene i denne delen av Vestlandet (f.eks. for Folgefonn-halvøya som helhet) – ser heller ikke ut til å være utredet (jamfør naturmangfoldloven § 10).

Vi ønsker å vise til at det fremkommer av notatet til søknaden at blant annet kryptogamer (det står ikke noe om hvilke arter det gjelder) og en edelløvskog med stor verdi (A-lokalitet) vil oppleve tørrere forhold hvis søknaden innvilges. Vi mener for øvrig at kunnskapen om påvirkning på naturmangfoldet synes å være ganske dårlig/tynn, slik at også føre-var-prinsippet kommer til anvendelse (jf. naturmangfoldloven § 9).

Området ved Øyrabekken ble av NVE omtalt som verdifullt og et «stort sammenhengende naturområde med urørt preg» i forbindelse med avslaget på søknad om småkraftverket Øvre Årvik.

Det pågår for øvrig vilkårsrevisjon av konsesjoner til Statkraft i området (Mauranger-reguleringen); der ser man at større minstevannføring i elvene blir framhevet som et viktig naturrestaurerende tiltak. Å gå i motsatt retning i dette tilfellet, mener vi blir feil – selv om dette er et nyere kraftverk.

(...)

Vi mener altså søknaden må avslås, men at NVE gjerne heller kommer med pålegg om slipp av noen flomtopper, da for i større grad å skape mer naturlige forhold i vassdraget.

Småkraft kommenterte de innkomne uttalelsene i brev til NVE den 10.05.2024:

(...)

Det ble satt vilkår om slipp av minstevannføring på 60 l/s i perioden 1.6-30.9 og 30 l/s resten av året. Denne minstevannføringen ble da vurdert som tilstrekkelig for å opprettholde noe liv i elva. Det er ingen egen fiskebestand på den berørte strekningen, men nederste delen av elva har en anadrom strekning på ca. 130 m. Økt vannforbruk vil naturligvis øke noe negative konsekvenser for fisk og ferskvannsorganismer. Vi mener likevel at reduksjon av minste slukeevne fra 100 til 25 l/s er akseptabel. Den omsøkte endringen medfører ingen nye inngrep eller arealbeslag, men gir ca. 0,14 GWh produksjon av ny fornybar energi. En redusert

minste slukeevne i Øyrabekken kraftverk gir oss mulighet til å utnytte vannressursen på en mer effektiv måte. Vi håper på positiv behandling av vår søknad.

NVEs vurdering

Hydrologi

I Øyrabekken slippes det minstevannføringer på 60 l/s om sommeren (01.06-30.09) og 30 l/s om vinteren (01.10-31.05). Kraftverkets minste slukeevne er i dag 100 l/s. Laveste driftsvannføring tilsvarer kraftverkets minste slukeevne, pluss minstevannføringen. Altså er dagens laveste driftsvannføring i Øyrabekken kraftverk 160 l/s om sommeren og 130 l/s om vinteren. Når vannføringen til kraftverket er mindre enn laveste driftsvannføring, stoppes kraftverket og alt tilsig slippes forbi.

Tiltakshaver søker om å redusere kraftverkets minste slukeevne fra 100 l/s til 25 l/s. Med denne endringen vil laveste driftsvannføring reduseres fra 160 l/s til 85 l/s om sommeren, og fra 130 l/s til 55 l/s om vinteren. Tiltaket innebærer at kraftverket kan utnytte en større del av tilsiget i Øyrabekken, og kan driftes på flere dager med lavt tilsig, enn det gjør i dag. Antall dager med vannføring under laveste driftsvannføring, altså dager der kraftverket ikke er i drift, reduseres følgende: 54 dager for et tørt år, 70 dager for et middels vått år, 47 dager for et vått år (tabell 1). Dette tilsvarer økningen i antall dager der det kun renner minstevannføring i Øyrabekken.

Tabell 1. Restvannføring, konsesjonsgitt og med omsøkt redusert minste slukeevne.

Antall dager med vannføring < laveste slukeevne + minstevannføring	Tørt år	Middels år	Vått år
Konsesjonsgitt	180	162	64
Omsøkt	126	92	17
Differanse	54	70	47

Ved omsøkte reduksjon i minste slukeevne, reduseres det ekstra tilsiget som tilføres når kraftverket må stoppes, med opptil 75 l/s både sommer og vinter. Sammenlignet med minstevannføringene, på henholdsvis 60 l/s og 30 l/s sommer og vinter, utgjør dette et betydelig tillegg i vannføringen. I notatet «Bakgrunn for vedtak» av 01.07.2005 skriver vi at restfeltet er på 0,15 km², som tilsvarer 2,5 % av det totale feltet til Øyrabekken. Elva mottar dermed generelt lite tilsig fra restfeltet mellom inntaket og utløpet i fjorden. NVE vurderer at den ekstra vannføringen som tilføres Øyrabekken når tilsiget er under laveste driftsvannføring blir spesielt viktig, da dette tilføres i tørre perioder med lavt tilsig fra restfeltet.

Naturmangfold

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fattar beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om redusert

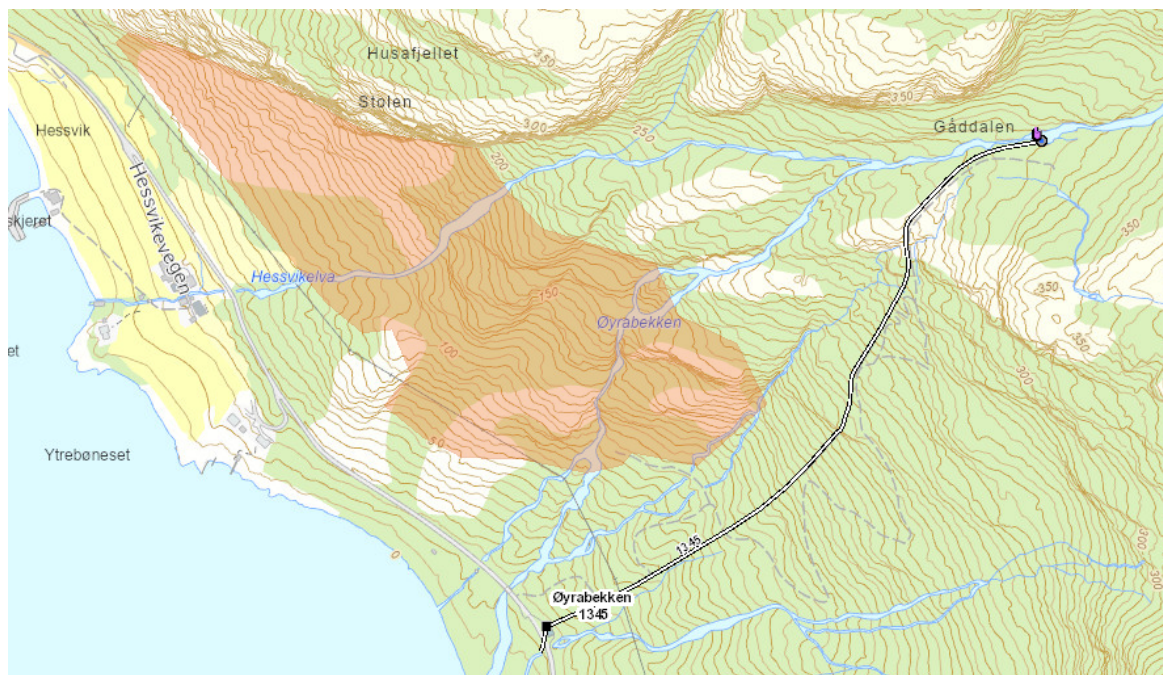
minste slukeevne for Øyrabekken kraftverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 11.11.2024. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

Terrestrisk naturmangfold

Av naturtyper er det i 2012 registrert en rik edelløvskog med stor verdi (figur 1). Naturtypen har et areal på 116,8 daa, og strekker seg over begge forgreiningene av elva: Hessvikelva og Øyrabekken. I faktaarket om edelløvskogen står det at naturtypen består av almlindeskog, med gamle styvingstrær og en frodig epifyttflora av lav, som tilsier høy naturverdi. Lokaliteten ligger i en sørvendt li, og er klart fuktig, med en rik flora av fuktighetskreven lav på eldre trestammer og fjell, med potensial for å finne sjeldne og rødlistede epifyttiske lav. Av rødlistearter er det registrert skorpefiltlav (nær truet) i nærheten av vassdraget.

Naturverdiene registrert i den rike edelløvskogen er av stor verdi og klart fuktighetskreven. Naturtypen ble registrert fem år etter idriftsettelse av Øyrabekken kraftverket. Selv om vannføringen i dag er sterkt redusert sammenlignet med naturlig tilstand, kan det tyde på at fuktighet fra vassdraget fremdeles har en betydning for naturverdiene. Med bakgrunn i dette vurderer NVE det er viktig å beholde fuktigheten som går i vassdraget i dag. Vi mener en ytterligere negativ påvirkning på naturtypen er uheldig, og vil etter vår vurdering være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4. Dette vil bli tillagt vekt i den samlede vurderingen av søknaden.

Figur 1. Kartutsnitt av Øyrabekken og Øyrabekken kraftverk, med inntaket i Gåddalen. Naturtypen rik edelløvskog markert i oransje. Kartutsnitt hentet fra NVE Atlas.

Akvatisk naturmangfold

De nederste 130 m av Øyrabekken er anadrom strekning. NVE valgte med bakgrunn i det å sette vilkår om minstevannføring i konsesjonen til Øyrabekken kraftverk. Vi mente det var et viktig tiltak for å ivareta muligheten for oppgang av anadrom fisk i nedre deler av elva, samt hindre tørrlegging av vassdraget.

I notatet vedlagt søknaden, skriver Sweco at nedre deler av Øyrabekken er storsteinete, og at ved minstevannføring om sommeren renner elva trolig gjennom steinene. De mener dermed elva er uegnet for fisk. Sweco viser videre til konsesjonssøknaden fra 2004, der det står at det samlede produktive arealet i Øyrabekken er begrenset, og at det derfor ikke er mulig å opprettholde en levedyktig bestand, med krav om årlig smoltutvandring på 1000 individer. Til dette kommenterer daværende Fylkesmannen i Hordaland at elva fremdeles kan ha verdi som gytebekk for sjørret. De skriver at de antar en årlig produksjon av noen hundre sjørretsmolt før utbygging, og at dette er et viktig bidrag til den samlede produksjonen i dette området av Hardangerfjorden.

Produksjonen av sjørretsmolt i Øyrabekken er trolig redusert siden utbygging av kraftverket, som følge av redusert vannføring. NVE deler Statsforvalterens syn på at elva fremdeles kan ha verdi som gytebekk. Sjørretbestandene på Vestlandet har gått kraftig tilbake de siste årene og sjørretbestandene i Hardangerfjordsystemet er under sterkt press. NVE mener derfor det er viktig å begrense ytterligere negativ påvirkning på bestandene. Med omsøkte tiltak vil vannføringen i Øyrabekken reduseres ytterligere i perioder der den allerede er lav. Dette kan hindre oppvandring, og redusere overlevelse av sjørretrogn og -smolt i elva. NVE legger til grunn naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) får avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

Oppsummering

Fordelene ved tiltaket er økt produksjon på 0,14 GWh/år uten nye arealinngrep. Småkraft mener at den positive verdien av 0,14 GWh, uten nye tekniske inngrep, overstiger ulempen ved redusert vannføring.

I innkomne høringssvar fraråder **Ullensvang kommune** og **Statsforvalteren i Vestland** at det gis tillatelse til tiltaket, med bakgrunn i konsekvenser for viktige naturverdier og sjørret. **Vestland fylkeskommune** uttaler at redusert minste slukeevne kan redusere tilstanden til vannforekomsten. **FNF Hordaland** mener søknaden bør avslås, med bakgrunn i konsekvenser for naturmangfoldet, og at kunnskapsgrunnlaget om konsekvensene av tiltaket er for dårlig utredet.

Det søkes om å redusere minste slukeevne til 25 l/s, som er betydelig lavere enn i opprinnelig konsesjon. I konsesjonen til Øyrabekken kraftverk ble det satt vilkår om minstevannføring av hensyn til produksjon av sjørret i nederste del av elva. NVE mener en redusert vannføring som følge av redusert minste slukeevne vil påvirke lave vannføringer i vassdraget og svekke den resterende vannføringsdynamikken. Dette vil påvirke anadrom strekning ved at muligheten til reproduksjon av sjørret blir ytterligere svekket. En reduksjon i minste slukeevne vil samtidig føre til en ytterligere tørrlegging av miljø og vegetasjon langs elvekantene, noe vi mener kan få negative konsekvenser for naturtypen rik edelløvsskog med stor verdi, med tilhørende fuktighetskrevenne lavarter.

Produksjonsøkningen på 0,14 GWh/år er etter NVEs oppfatning beskjeden, og vil etter NVEs vurdering ikke veie opp mot ulempene en redusert minste slukeevne kan medføre.

Konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planendringssøknaden og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt. NVE avslår derfor søknad om redusert minste slukeevne for Øyrabekken kraftverk.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.

Om klage og klagerett

Se eget vedlegg om klageadgang.

Med hilsen

Carsten Stig Jensen
konsesjonsansvarlig

Brit Torill Haugen
fungerende seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Mottakerliste:

SMÅKRAFT AS

Kopimottakerliste:

SMÅKRAFT AS - Katarina Eftevand

FORUM FOR NATUR OG FRILUFTSLIV HORDALAND

STATSFORVALTAREN I VESTLAND

VESTLAND FYLKESKOMMUNE

ULLENSVANG KOMMUNE

Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: • Skrive hvilket vedtak du klager på. • Skrive hvilket resultat du ønsker. • Opplyse om du klager innenfor fristen. • Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av Energidepartementet (ED) som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller ED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.
Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til ED, men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no. NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til ED.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.

